

Тема:

“Хрущовська відлига або Десталінізація в Україні, 1953-1964 рр.”

Столяр Юлія Андріївна

ЗНО

НМТ

Відлига -

період в історії СРСР 1953-1964 р.р.:
спроба реформування радянської
моделі розвитку, відмова від найбільш
одіозних проявів сталінського режиму.

*Свою назву період дістав
від повісті І.Еренбурга
“Оттепель”, що з’явилася
в 1954 р.*

Після періоду «довгої зими»
сталінського режиму розпочинається
період лібералізації, тобто
пом'якшення режиму, відомий під
метафоричною назвою «відлига».
Керівником радянської держави та
основним ініціатором змін був
Микита Хрущов.

Боротьба за владу в СРСР

5 березня 1953 р. – помер Й.Сталін

Коллективне керівництво

Волюнтаризм – діяльність, в основі якої суб'єктивна воля, нехтуються об'єктивні закони

Г.Маленков – голова Ради міністрів СРСР
Л.Берія – очолив міністерство внутрішніх справ
М.Хрущов – 1-й секретаря ЦК КПРС з 1953 Р.

Десталінізація -
процес ліквідації наслідків
сталінізації, відмова від політики
масового терору.

Реабілітація -
виправдання, поновлення
доброго імені чи репутації
несправедливо
обвинуваченої, обмовленої
або засудженої особи

Етапи десталінізації:

1. Амністія (звільнення)

2. Реабілітація

*(реабілітації не підлягали:
активні діячі УПА,
колабораціоністи, жертви
політичних репресій до 1934 р.,
селяни, репресовані під час
колективізації)*

**3. Припинення масових
репресій**

Політичне керівництво УРСР

Перші секретарі ЦК КПУ

М. Хрущов — 1938—1947 рр.

Л. Каганович — 1947 р.

М. Хрущов — 1947—1949 рр.

Л. Мельников — 1949—1953 рр.

О. Кириченко — 1953—1957 рр.

М. Підгорний — 1957—1963 рр.

П. Шелест — 1963—1972 рр.

Олексій Кириченко

Микола Підгорний

За книгу
“Україна наша
радянська”
був усунутий з
посади

**ПЕТРО
ШЕЛЕСТ**

*«Вірю в розквіт
моєї рідної
України...»*

Першим елементом десталінізації стало розвінчання культу особи Сталіна.

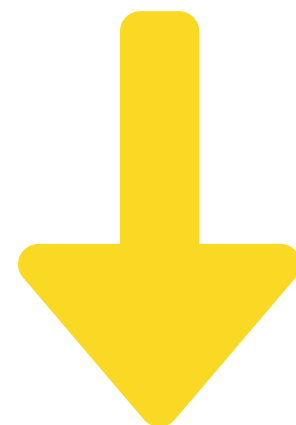
Воно розпочалося на **XX з'їзді КПРС у лютому 1956 р.** Хрущов виголосив доповідь "**Про культ особи та його наслідки**". У ній він звинуватив Сталіна у кривавих чистках партії, трагедії перших років війни з Гітлером, терорі та масових злочинах з 30-х по 50-і роки, а також заходах з побудови культу особи диктатора.

Критика особи,
а не системи,
яка її
породила!

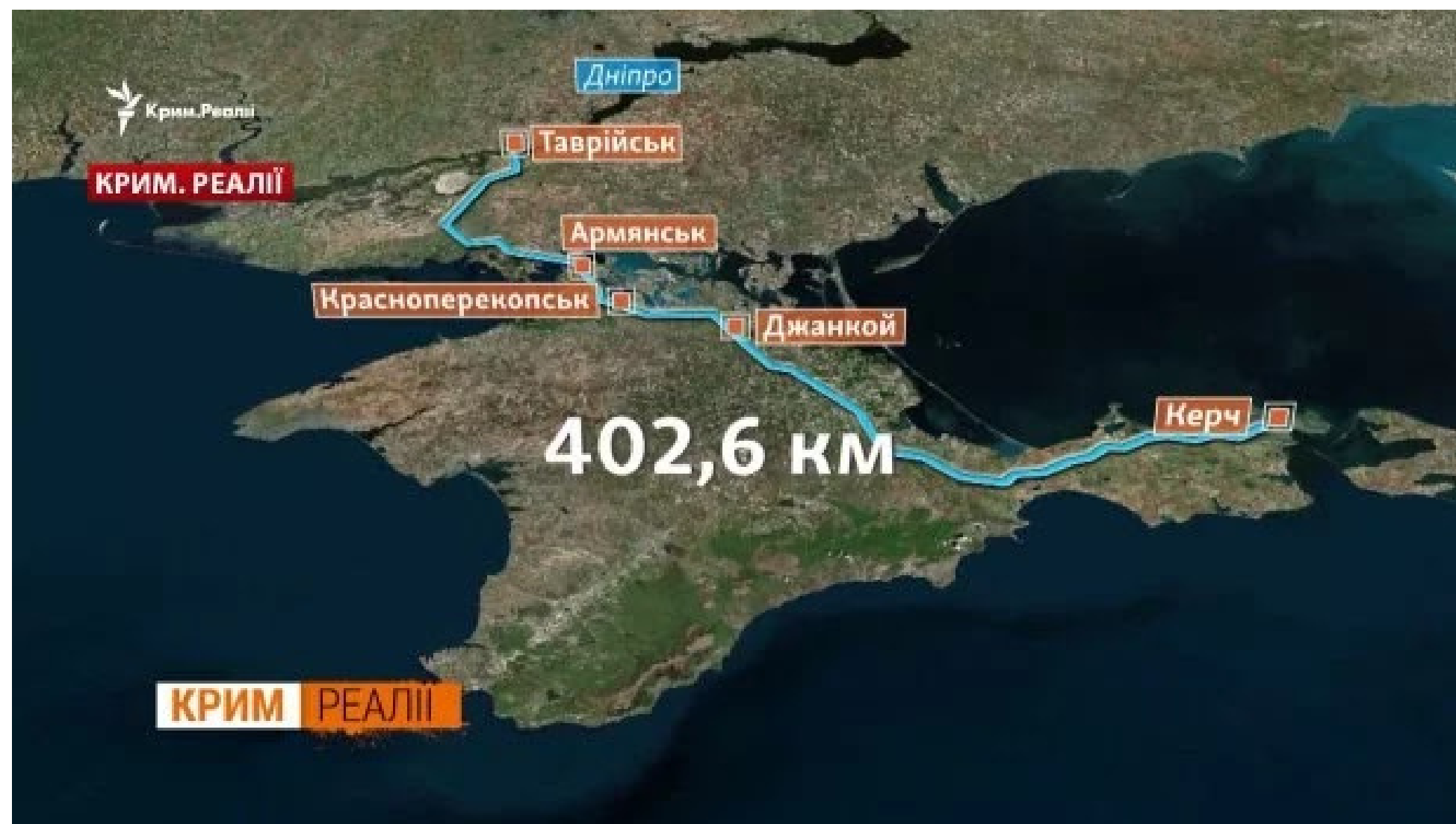
З тих, хто був при
владі в той період,
знімалася
відповідальність!

Відзначення у **1954 році** «300-річчя
воз'єднання України з Росією». Тобто
Переяславської ради 1654 року.

Крим приєднано до УРСР.

- 1. Хрущов “подарував” Крим

Економічні програми

Зміни в управлінні господарством

- Децентралізація управління
- Створення *раднаргоспів* та ліквідація низки галузевих міністерств.
 - 1957 р. — створення в УРСР 11 територіальних раднаргоспів, серед яких найбільшими були Київський, Харківський та Львівський, що склалися з декількох областей.
 - 1960 р. — формування додатково трьох нових раднаргоспів — Кримського, Полтавського й Черкаського).
 - Об'єднання у раднаргоспи 2,8 тис. підприємств України, що виробляли переважну більшість промислової продукції республіки

Визначення

Раднаргоспи (Ради народного господарства) — територіальні органи управління, створені в 1957 р. замість галузевих міністерств, які помітно поліпшили управління економікою регіонів, але призвели до розриву зв'язків між галузями

- Позитивні наслідки
- Розширення господарчих прав на місцях
 - Наближення управління до виробництва
 - Скорочення управлінського апарату

- Негативні наслідки
- Ускладнення зв'язків між підприємствами окремих раднаргоспів, так зване «місництво»
 - Незацікавленість у комплексному розвитку всієї галузі

Раднаргоспи – державні органи, що здійснювали територіальне планування і управління промисловістю і будівництвом у межах економічних адміністративних районів.

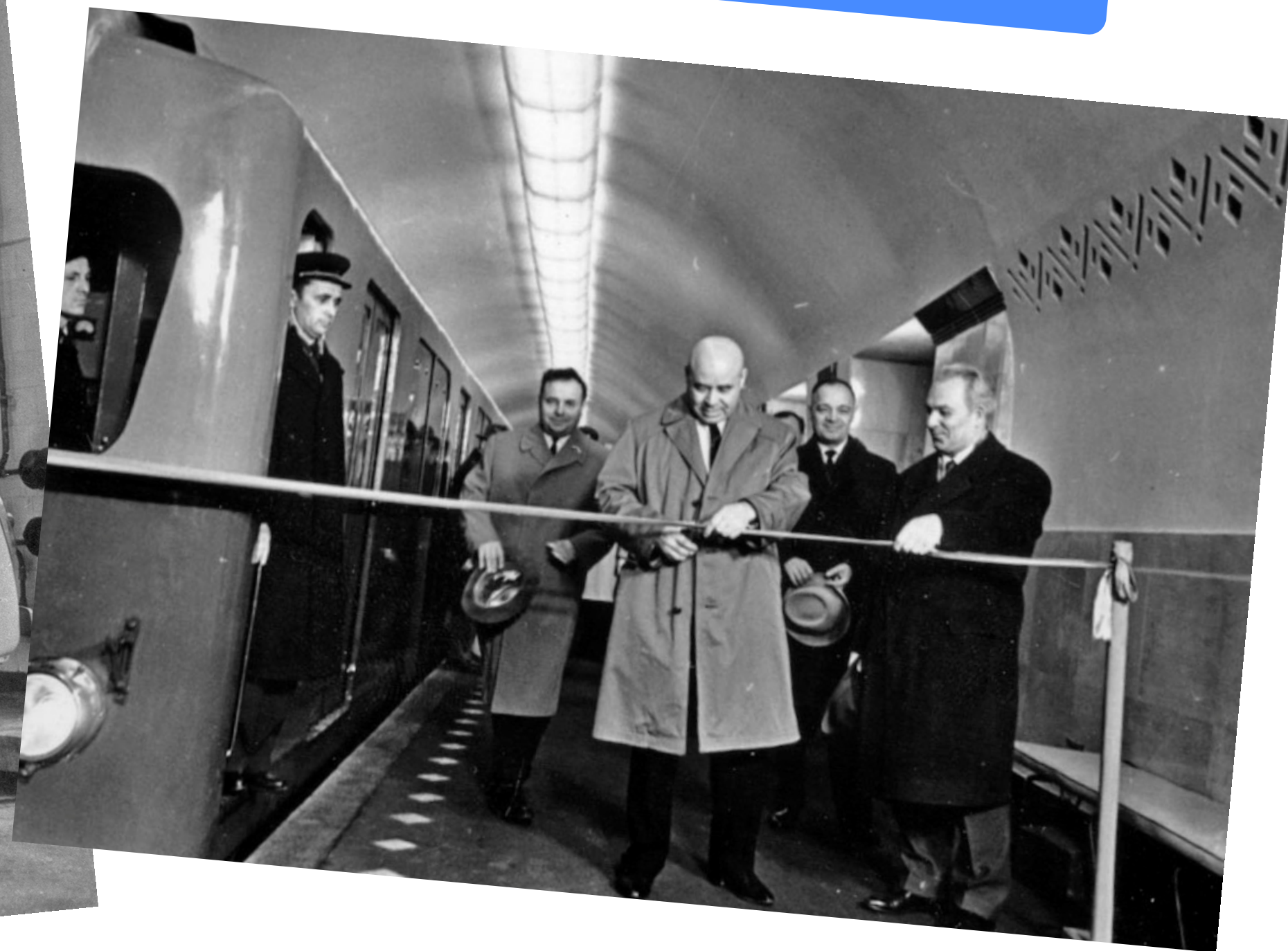
1957 р.

Раціональніше використовувалися ресурси.

1960 р. - перший
“Запорожець”

1960 р.- відкриття
метро в Києві

Науково-технічна революція

Визначення

Науково-технічна революція (НТР) — процес якісного перетворення продуктивних сил на основі досягнень науки і техніки

Досягнення

Створення Державного комітету Ради Міністрів СРСР у справах нової техніки.

Заснування Всесоюзного товариства винахідників і раціоналізаторів; відкриття в УРСР 5 тис. організацій цього товариства.

Впровадження перших кібернетичних машин.

Досягнення у галузі космонавтики:

- 1957 р. — запуск першого штучного супутника Землі;
- 1961 р. — політ Ю. Гагаріна в космос.

Використання атомної енергії з мирною метою.

Заміна паровозів тепловозами й електровозами, пароплавів — теплоходами, використання нових машин та технологій тощо.

Повільні темпи НТР; перекис у бік оборонної галузі, недостатні асигнування на науку, відсутність конкурентної боротьби виробників на ринку

Сільське господарство (надпрограми)

Цілинна епопея - 1957 р.

Освоєння цілинних і перелогових земель Казахстану, Сибіру, Уралу, Північного Кавказу

- Утрата українським селом 90 тис. спеціалістів
- Міграція молоді в цілинні райони
- Більшість нової сільгосптехніки, що вироблялася в Україні, відправлялася у Казахстан, Сибір та на Північний Кавказ

Кукурудзяна кампанія - 1955 р.

Розширення площ посівів кукурудзи та інших
“диво-культур”:
цариця полів - кукурудза і цар полів - горох.

Надпрограма у тваринництві- 1957 р.
у найближчі роки наздогнати й
перегнати США по виробництву м'яса,
молока та масла на душу населення

М.С.Хрущов у США (1959 р.)

Американські технології господарювання виявилися безсилими перед командно-адміністративним управлінням СРСР

✓ Протягом 1950-х років - укрупнення колгоспів,
зросла кількість "неперспективних" сіл.
АГРОМІСТА. Перетворення частини колгоспів на
радгоспи.

✓ 1958 р. ліквідація МТС.
Примусовий викуп колгоспами
старої техніки за завищеними
цінами.

✓ 1963 р.
виявився неврожайним, і
СРСР вперше закупив зерно в
США І КАНАДИ

Соціальна сфера

Поступова переорієнтація економіки на інтереси людей.

1964 р. - запровадження пенсій для колгоспників.

З середини 1950-х років - зарплата колгоспникам, селяни отримали паспорти

1961 р. - грошова реформа

Небачене за масштабами житлове будівництво

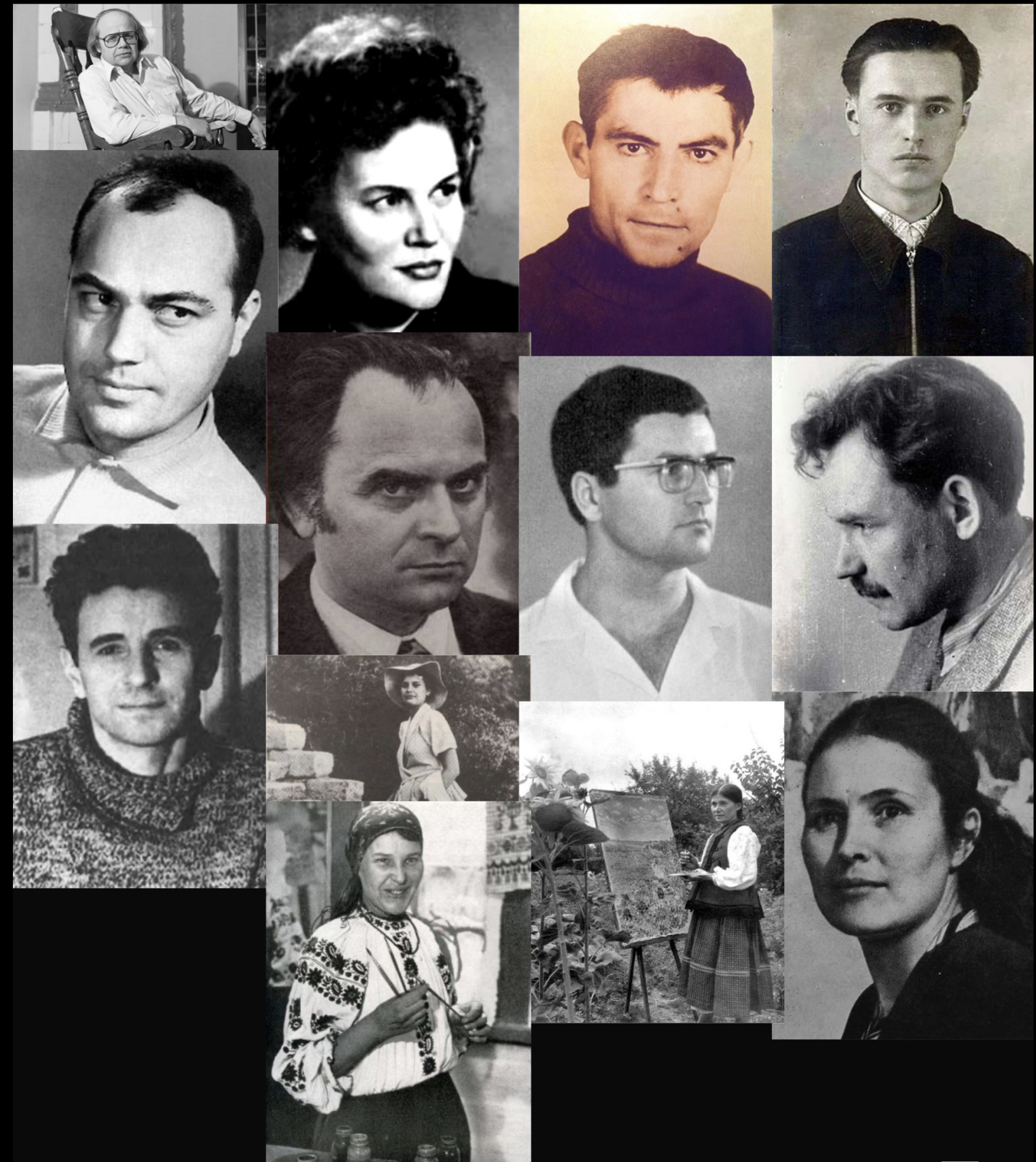
Культура і духовне життя

На зміну старим митцям приходило нове молоде покоління української інтелігенції — **шістдесятники**. Вони протиставляли себе офіційним догматам «соцреалізму», шукали нову тематику для своїх творів, пропагували свободу творчого самовираження, культурний плюралізм, пріоритет загальнолюдських цінностей над класовими. Серед покоління раннього шістдесятництва слід відзначити поетів **Івана Драча, Ліну Костенко, Василя Стуса, Василя Симоненка, Миколу Вінграновського, Дмитра Павличка, літературних критиків Івана Дзюбу, Івана Світличного, Євгена Сверстюка, художників Аллу Горську, Тетяну Яблонську, Катерину Білокур та Марію Примаченко.**

Шестидесятники —

молоде покоління талановитих літераторів і митців, які здобули визнання не тільки творчою, а й громадською діяльністю. Сприймавши десталінізацію як початок оздоровлення радянського суспільства, вони намагалися зробити якомога більше для оновлення, олюднення всіх сторін суспільного життя.

Організаційною формою руху шестидесятників стали: **клуб «Сучасник» (Київ, 1959)**, **клуб «Пролісок» (Львів, 1962)**; а також творчі осередки в Одесі, Запоріжжі, Дніпропетровську та інших містах.

1959 р.-

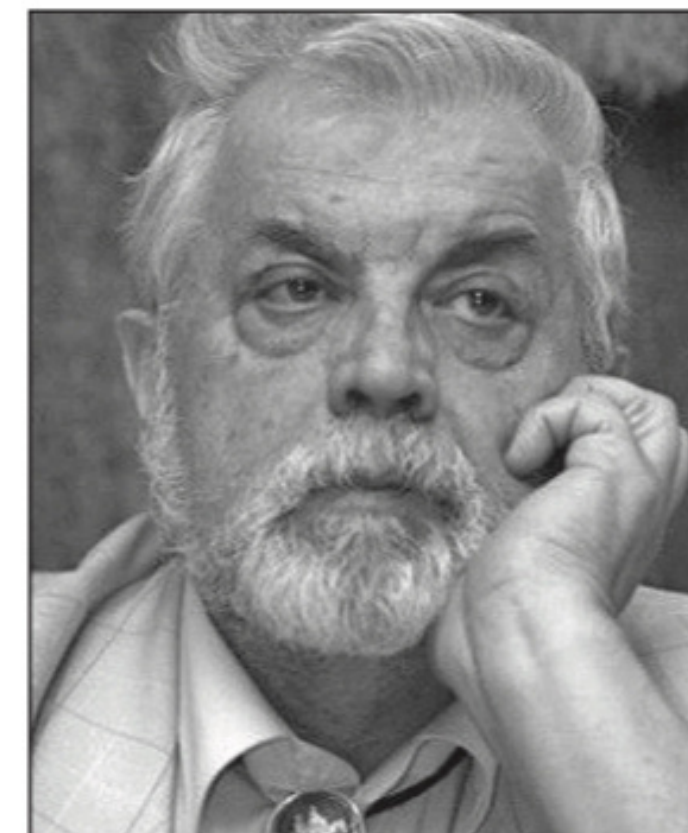
клуб творчої молоді у Києві “Супутник”, на чолі Лесь Танюк.

Входили І.Драч, В.Симоненко, І. Світличний, А.Горська.

Вони проводили творчі вечори, виставки, організовували пошуки місць поховання жертв політичних репресій.

1959 р.

Танюк Лесь

Представники	Твори
Поети і письменники	
О. Довженко	Автобіографічна повість «Зачарована Десна»
Б. Антоненко-Давидович	Роман «За ширмою»
Г. Тютюнник	Роман «Вир»
Л. Первомайський	Збірка новел «Материн солодкий хліб», роман «Дикий мед»
В. Симоненко	Збірки поезії «Тиша і грім», «Земне тяжіння»
Л. Костенко	Збірки поезії «Проміння землі», «Мандрівне серце»
І. Світличний	Вірші
І. Драч	Вірші
М. Вінграновський	Вірші
В. Шевчук	Вірші, новели
Художники	
Є. Гуцало, В. Дрозд, В. Зарецький, А. Горська, Л. Семикіна, Г. Севрук, П. Заливаха, В. Кушнір	
Композитори	
Б. Лятошинський	Третя симфонія
Г. Майборода	Опера «Мілана»
Ю. Мейтус	Опера «Украдене щастя»
П. Майборода, А. Філіпенко, А. Штогаренко, І. Шамо	Пісні

Кінематограф

Представники

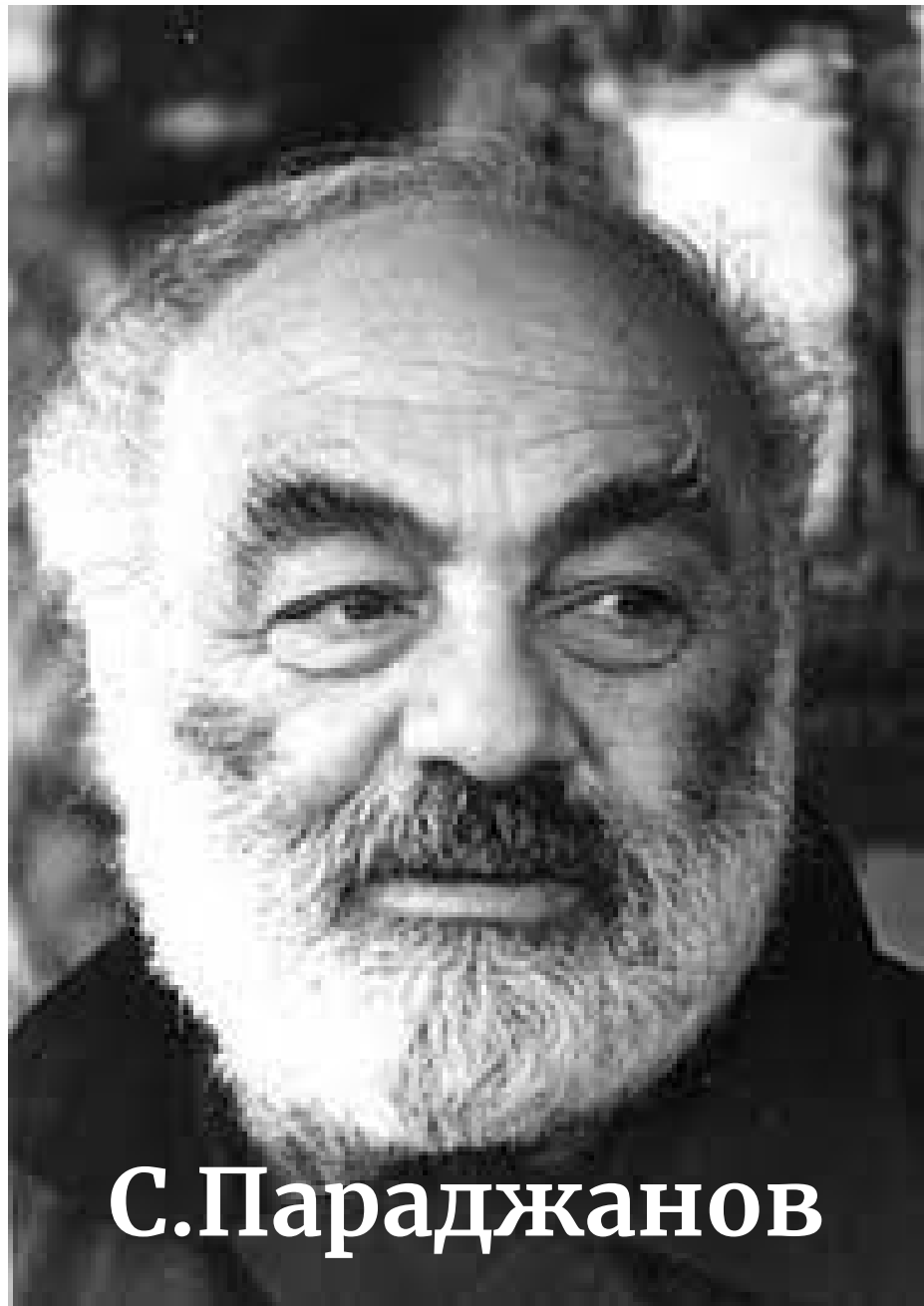
Твори

С. Параджанов

«Тіні забутих предків»

В. Івченко

«Іванна», «Гадюка»

Дисиденти –
інакомислячі люди, що не поділяють
пануючої ідеології, “незгодний”, синонімом
стало слово “правозахисник” – людина, яка
виборює громадянські, релігійні та
національні права.

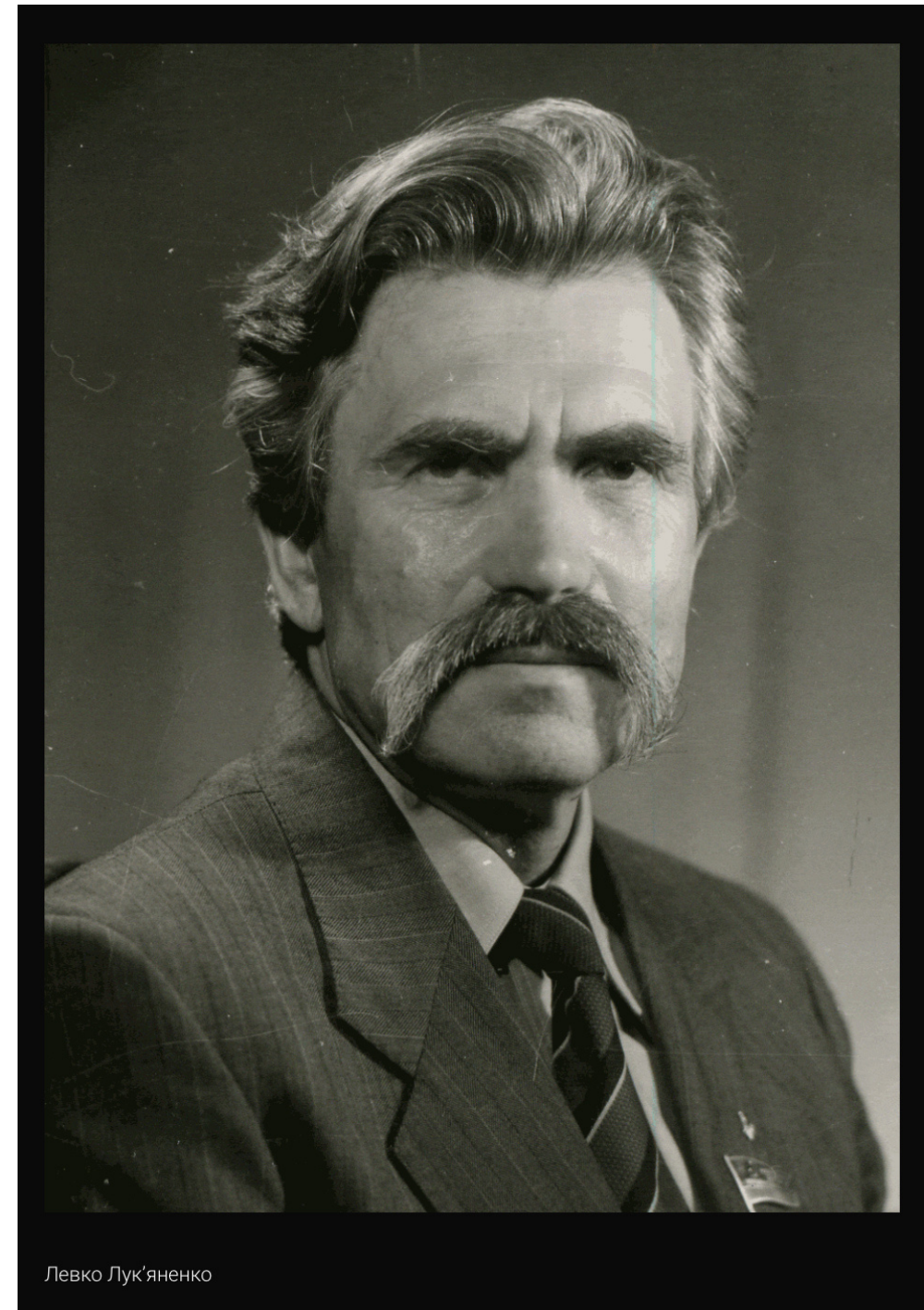
Дисиденти критикували устрій СРСР в різних площинах:

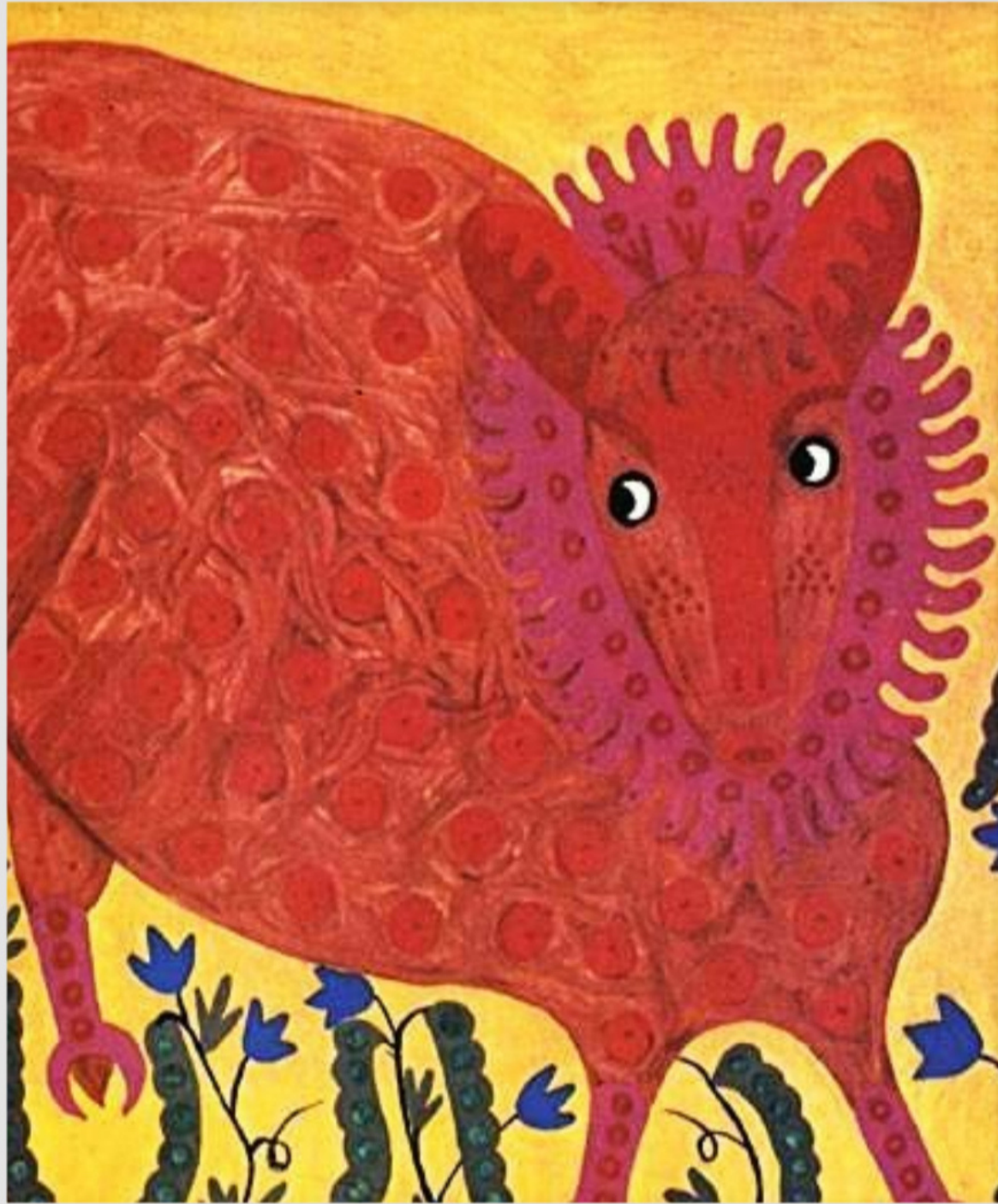
- *національно-культурній, адже діяла цензура і зростала русифікація;*
- *соціально-економічній, вказуючи на низький рівень життя населення та недоліки економічної політики;*
- *політичній, де була відсутня реальна політична самостійність республік, існувала однопартійна система, що унеможливлювала демократичний вибір бодай якоїсь політичної альтернативи та легальні зміни влади, чи навіть опозиційну діяльність;*
- *а також у релігійній, через антицерковну кампанію. Хрущов, як віруючий лише в комунізм, відновив наступ на церкву. Майже вдвічі зменшилася кількість приходів, знову проводили судові процеси над віруючими, а офіційна пропаганда штампувала сотні матеріалів та карикатур на антирелігійну тематику.*

Першою дисидентською організацією стала
Українська робітничо-селянська спілка.

Її створив у Львові у 1959 р. молодий юрист **Левко Лук'яненко.**

Це була підпільна організація типу партії. У програмі Спілки **головним завданням визначили ненасильницьку боротьба за громадянські, національні, культурні та економічні права.** Наступним етапом уже мала бути боротьба за самостійність України. Трохи більше ніж через рік, **у січні 1961 р. учасників спілки викрили і заарештували.** Левка Лук'яненка засудили до розстрілу (згодом вирок змінили на 15 років), а інші учасники отримали різні терміни ув'язнення.

Назва : «Гороховий звір»
Автор : М. Приймаченко
Рік : 1971

Назва : «Хата в Богданівці»
Автор : К. Білокур
Рік : 1955

Назва: «Хліб»

Автор: Т. Яблонська

Рік: 1949